OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Asiantuntijalausunto

19.5.2025

VN/2628/2025
VN/2628/2025-OKM-22

Lakivaliokunnalle

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto lakivaliokunnalle, Kouluväkivalta kirjattava rikoslakiin KAA 5/2021 vp - EK 44/2022 vp

Pyydettynä lausuntona otsikon aiheesta opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa seuraavaa:

Nykyisen hallituksen ohjelmassa kouluväkivallan ennaltaehkäisyssä ja väkivaltatilanteisiin puuttumisessa otetaan käyttöön yhtenäisiä suunnitelmia ja toimintamalleja hyödyntäen aiempaa työtä ja olemassa olevia toimintamalleja. Hallitus turvaa jokaisen lapsen oikeuden turvalliseen oppimisympäristöön ja koulurauhaan. Hallitus vahvistaa kiusaamisen uhriksi joutuneen oppilaan oikeusturvaa sekä mahdollisuutta jatkaa omassa koulussaan. Hallitus vahvistaa aluehallintovirastojen toimivaltuuksia koulujen laillisuusvalvonnassa.

Hallitus vahvistaa opettajien ja rehtoreiden valtuuksia puuttua opetusta häiritsevään toimintaan lainsäädäntöä muuttamalla. Hallituksen esityksen 212/2024 vp mukaan lakiin kirjataan säännökset mobiililaitteiden käytön rajoittamisesta koulupäivän aikana. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden keskittymistä opetukseen. Muutoksella pyritään saamaan aikaan positiivisia vaikutuksia oppitunneilla keskittymiseen ja parannetaan koulujen työrauhaa. Sääntöjen selkiyttämisellä lisätään myös oppilaiden yhdenvertaisuutta. Hallituksen esityksen mukaan perusopetuslakiin kirjataan lisäksi myös säännökset aluehallintovirastojen toimivaltuuksista koulujen laillisuusvalvonnassa. Esityksen mukaan perusopetuslakiin lisätään säännös, jonka mukaan aluehallintovirastot voivat jatkossa oma-aloitteisesti ottaa tutkittavakseen, onko opetus järjestetty lain mukaisesti. Lisäksi lakiin lisätään säännös aluehallintoviraston käytettävissä olevista sanktioista: huomautus, huomion kiinnittäminen, määräys ja uhkasakko. Mobiililaitteiden ja aluehallintovirastojen osalta lakimuutoksia esitetään voimaan 1.8.2025.

Opetushallitus tukee koulujen hyvinvointia, turvallisuutta ja osallisuutta tukevaa toimintakulttuuria. Opetushallitus on 3/2025 jakanut 4,8 milj. euroa valtionavustusta kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäisyyn ja niihin puuttumiseen kouluissa. Avustuksen tavoitteena on varmistaa jokaiselle lapselle turvallinen oppimisympäristö. Avustuksen tarkoituksena on tukea, kehittää ja jalkauttaa kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäisyn ja niihin puuttumisen toimintatapoja ja -malleja. Lisäksi avustuksen tavoitteena on edistää kiusaamisen ja väkivallan ehkäisyn ja puuttumisen eteen tehtävien toimien yhtenäisyyttä ja vaikuttavuutta perusopetuksessa. Avustuksella on tarkoitus edistää hallitusohjelman mukaisia toimia turvata jokaisen lapsen oikeus turvalliseen oppimisympäristöön omassa koulussaan. Avustuksella edistetään hallitusohjelman tavoitteita jalkauttaa kouluväkivallan ennaltaehkäisyyn ja väkivaltatilanteisiin puuttumiseen liittyviä yhtenäisiä suunnitelmia ja toimintamalleja. Opetushallitus tukee avustuksen saaneita hankkeita maksuttomalla täydennyskoulutuskokonaisuudella kiusaamisen, syrjinnän, häirinnän ja väkivallan ennaltaehkäisyssä ja

Postiosoite **Postadress** **Postal Address**	**Käyntiosoite** **Besöksadress** **Office**	**Puhelin** **Telefon** **Telephone**	**Faksi** **Fax** **Fax**	**s-posti, internet** **e-post, internet** **e-mail, internet**
Opetus- ja kulttuuriministeriö				
PL 29 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 10 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 135 9335 +358 9 135 9335	kirjaamo.okm@gov.fi

puuttumisessa sekä turvallisen toimintakulttuurin rakentamisessa hankekauden aikana. Koulujen kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan vastaisen työn tueksi on tarjolla erilaisia ehkäiseviä sekä puuttuvia menetelmiä ja toimintamalleja. Opetushallitus on myös julkaissut erilaisia tukimateriaaleja koulujen työn tueksi.

Opetushallitus on juuri päivittänyt järjestyssääntöjen laatimista koskevan ohjeen perusopetuksessa, lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa, tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa sekä vapaan sivistystyön oppivelvollisuuskoulutuksessa. Lisäksi Opetushallitus arvioi kurinpitokeinojen ja kasvatuskeskustelujen käytön suunnitelmaa ja vahvistaa opetuksen ja koulutuksen järjestäjien toimeenpanon tukea laatimalla tukimateriaalia sekä kouluttamalla.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi joulukuussa 2023 valtionavustuksia 12 miljoonaa euroa yhteisöllisen opiskeluhuollon vahvistamiseen esi- ja perusopetuksessa, toisella asteella sekä oppivelvollisten koulutusta järjestävissä vapaan sivistystyön oppilaitoksissa, ja se on tarkoitettu vuosille 2024–2025. Avustusta voidaan käyttää yhteisöllisen opiskeluhuollon ja ennaltaehkäisevän työn kehittämiseen sekä oppilaiden ja opiskelijoiden mielenterveyden tukemiseen. Avustuksella voidaan palkata erityisesti mielenterveys- ja hyvinvointiosaamista omaavaa henkilöstöä opettajien ja opetusryhmien tueksi. Avustusta voi käyttää myös yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintamallien ja menetelmien kehittämiseen.

Hallitusohjelman mukaisesti hallitus on vakiinnuttanut varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen tasa-arvorahoituksen määrärahatason. Avustuksella pystytään palkkaamaan lisää opettajia ja avustajia sosioekonomisesti huono-osaisemmilla alueilla sijaitsevien päiväkotien ja koulujen arkeen. Tasa-arvorahoituksen myötä opetusryhmät pienenevät, jolloin luokan työrauha paranee ja opettajalla riittää enemmän yksilöllistä aikaa jokaiselle oppilaalle. Vuosina 2024–2026 määrärahan suuruus on vuositasolla noin 50 miljoonaa euroa. Vuosien 2024–2026 osalta avustusta on myönnetty keväällä 2024 yhteensä 280:lle varhaiskasvatuksen ja/tai opetuksen järjestäjälle noin 145,7 miljoonaa euroa, josta maksetaan vuosittain noin 48,6 miljoonaa euroa. Myönnetty avustus on käytössä vuoden 2027 loppuun saakka.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) toteutti vuosina 2023–2024 arvioinnin kiusaamisen vastaisesta toiminnasta ja kiusaamisen vastaisista menetelmistä varhaiskasvatuksessa. Arviointi oli jatkoa perusopetuksessa toteutetulle kiusaamisen vastaisten menetelmien arvioinnille ja oli siten osa opetus- ja kulttuuriministeriön kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemisen toimenpideohjelmaa. Arvioinnilla tuotettiin tietoa kiusaamisen vastaisesta toiminnasta sekä lasten tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukemisesta varhaiskasvatuksessa. Kiusaamisen vastainen toiminta kattoi arvioinnissa kiusaamisen ennaltaehkäisyn, siihen puuttumisen ja jälkihoidon. Lisäksi arvioinnilla tuotettiin tietoa kiusaamisen vastaisista menetelmistä varhaiskasvatuksessa. Menetelmiä koskevat tulokset raportoidaan erillisissä menetelmäkohtaisissa raporteissa. Arviointiraportti kiusaamisen vastaisesta toiminnasta ja lasten tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukemisesta varhaiskasvatuksessa julkaistiin 26.11.2024.

Koonnut hallitussihteeri Maria Soininen

Jakelu Eduskunnan lakivaliokunta

Tiedoksi OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Anita Westerholm
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Johanna Mantere
OKM KPE Kansliapäällikön esikunta, Eeva-Riitta Pirhonen